

primera Ermita, y los júbilos con que los Naturales celebraron esta colocacion."

Fidem quoque facit de narratione metrica Apparitionis Paulus Xuarez, unus ex testibus anno 1666 juridice interrogatis de Apparitionis veritate: quam ut publice notam a pueris cantari ab ipsius avia ille audivit. Ita apparet in *Summa juridici processus*, quam affer P. Florencia. (1) Utinam integrum praedictum processum videre liceret, ut quidquid omnes testes declararunt prae oculis haberetur.

Quod Apparitio fuit hymnis decantata quando Sacra Imago B. M. V. de Guadalupe de urbe Mexici Tepeyacae fuit delata anno 1634 fidem faciunt Carrillo y Perez in opere cui titulus *Pensil Americano florido en el rigor del Invierno*, etc., (2) et Cabrera Quintero in opere cui titulus, *Escudo de Armas de México*. (3) Atque etiam ipse Joannes Baptista Muñoz, qui Apparitionis veritatem contendit labefactare, asserit praedicta carmina Apparitionem enarrantia, audita fuisse cum Mexici Sacra Imago permansit ab anno 1629 ad 1634. (4) Quae fuerit solemnitas illius processionis qua mirabilis Imago Tepeyacae e Mexicea urbe deducta fuit, indicatum jam est, et adhuc dicetur cum de cultu B. M. V. de Guadalupe tractetur.

Quod etiam post annum 1634 Apparitio Guadalupensis ad Tepeyacatl fuerit metrica decantata probat Tornel (5) ex Bartolache cujus haec affert verba: "Tengo en mi poder, en idioma mexicano, una especie de coplas, que este mismo año de 1788, en la víspera de la fiesta

(1) Estrella del Norte de México, cap. 13, § 1, núm. 111.

(2) Cap. 4, § 4. núm. 48.

(3) Lib. 3, cap. 18, núm. 716.

(4) Memoria sobre las Apariciones y el culto de N. Señora de Guadalupe de México, núm. 24.

(5) La Aparicion de Nuestra Señora de Guadalupe, tom. 1.º, cap. 8, núm. 126.

de los naturales, se cantaron en la plaza de Guadalupe." En adhuc anno 1788 Apparitionem metrica enarratam.

AD ARGUMENTUM SEPTIMUM.

Explanatio et comprobatio historica de multitudine et qualitate scriptorum, qui B. M. V. de Guadalupe apparitionem affirmarunt, et propugnarunt.

Qui de his mirabilibus suis in scriptis auctores tractare, alii ad nostrates, alii pertinent ad externos. De utrisque, in quantum scire licuit, notitia brevissime dabitur, ita ut non modo de operibus, verum etiam de auctorum qualitatibus, unde quae illi asserunt majorem habent auctoritatem, etiam breviter dicatur. Linguis variis de V. M. V. de Guadalupe scriptum est, scilicet, Mexicana, Hispana, Latina, etc.

Primum de nostris scriptoribus sermo sit.

1.º D. Franciscus Plácido, qui Azcapotzalco praeerat, composuit

Hymnum de Apparitione, mexicano sermone, qui cantatus fuit, eo ipso die, quo e Mexiceo Templo maximo ad Tepeyaquense Templum solemniter processione Sacra Imago de Guadalupe deducta fuit.

2.º Recenseantur omnes auctores hymnorum, quibus deinde enarrata fuit Apparitio per saeculum et amplius, ut modo stabilitum est.

3.º Recensendi sunt auctores diversorum Annalium, in quibus B. M. V. de Guadalupe Apparitio narrata fuit, ut dictum est in secunda Parte hujus Dissertationis.

4.º Recensendi etiam omnes auctores mapparum, in quibus Apparitio fuit repraesentata, ut dictum est in 2.ª Parte hujus Dissertationis.

5.° D. Antonius Valeriano, indus, a primis annis eruditus in Collegio Sanctae Crucis ad Tlaltelolco; deinde etiam docuit ut magister. Vir fuit pius, et integerrimus; propterea quod indos Mexici plusquam triginta annis gubernavit. (1) Huic attribuitur

Antiquissima, mexicane scripta Narratio Apparitionis B. M. V. de Guadalupe, de qua Narratione dictum est in 2.ª Parte hujus Dissertationis.

6.° Ut stabilitum est in secunda Parte hujus Dissertationis, probabile est antiquam Narrationem Mexicanam Apparitionis, quam deinde Lazo de la Vega typis mandavit, aliud esse Manuscriptum distinctum ab illo antiquissimo de quo modo. (n. 5.°)

7.° Probabiliter credendum Apparitionis testimonium extitisse in constitutionibus illius antiquae Confraternitatis in Templo Tepeyaquensi erectae, de qua meminit Pro Rex Martinus Henriquez anno 1575, ut dictum est in secunda Parte hujus Dissertationis. Quae Constitutiones, si adhuc existunt, in alicujus archivi obscuro servantur.

8.° Alva Ixtlixochitl D. Ferdinandus, ex progenie Regum Texcucensium, vir Mexicanæ linguae et mexicanarum antiquitatum peritissimus, necnon et ditissimus historicis documentis, atque accuratissimus in rebus historicis scribendis; unde etiam Mexicanus Pro Rex Interpreterem regium illum constituit, atque illi ut de Historia scriberet injunxit. (2) Huic pertinet

Apparitionis Narratio hispane scripta. (3) Haec Nar-

(1) Berist. Bibliot. art. Valeriano D. Antonio.

(2) V. Beristain, Bibliot. Hispano Americ. art. "Alva D. Fernando."

(3) Frequentissime hujus Narrationis meminerunt auctores. V. Florencia infra citandus, Cabrera Quintero, Escudo de

ratio, prout cum Florencia conjici potest, scripta fuisse videtur ante annum 1616, vel 1606. Nam opus P. Florencia, cui titulus *La Estrella del Norte de México*, perfecta erat anno 1686: (1) in eo autem opere sibi videri asserit P. Florencia ante septuaginta vel octoginta annos scriptam fuisse praedictam Narrationem, quam prae oculis habuit. (2)

9.° De cultu quo, aquis Mexici urbem inundatibus, venerata fuit ibidem B. M. V. in sua Imagine Guadalupensi, notitiam ex triplici fonte assumpsit, et sibi transcripsit Boturini, (3) scilicet, ex libris capitularibus Metropolitanae Mexiceae Ecclesiae, et ex libro manuscripto, quod asservabatur in Bibliotheca Collegi Maximi Societatis Jesu, et ex secunda parte operum cujusdam auctoris Ordinis Sancti Dominici, quae secunda pars praedictorum operum manuscripta asservabatur in Monasterio Mexiceo Religiosorum ejusdem Ordinis. Sacra autem Imago B. M. V. de Guadalupe Mexicum translata fuit anno 1629; ibique permansit usque ad annum 1634. (4)

10. Siles D. Franciscus: fuit Doctor, et Theologiae publicus Magister in Mexicana Universitate, atque etiam Canonicus Theologus in Metropolitana Mexici Ecclesia.

armas de México, lib. 3, cap. 14, núm. 644.—Boturini, Catálogo del Museo Indiano, § 35, núm. 6, qui notitiam hujus Narrationis ex fragmentis historicis D. Caroli Sigüenza se asserit habuisse.—Uribe, Disertacion Histórico-crítica sobre la Aparicion, § 9, pág. 198 in edit anni 1821.—Guridi Alcoser, Apología de la Aparicion, etc., cap. 15, ubi de scriptoribus: et alii.

(1) In *Summa licentiarum* apparet Praelatum regularem licentiam anno 1686 dedisse ut typis edi posset praedictum opus P. Florencia.

(2) Cap. XIII, § 8, núm. 160.

(3) Catálogo del Museo Indiano, § 36, núm. 5, 6 et 7.

(4) Cabrera, Escudo de Armas de México, lib. 3, cap. 18.

Post dies aliquot ab ejus obitu Mexicum advenit *schedula* regia, in qua constabat ejus ad Manilensem Archiepiscopatum praesentatio. Pro cultu B. M. V. de Guadalupe Sedis Apostolicae solemnī approbatione augendo sollicite laboravit. (1) Scripsit

Cartas al Br. D. Miguel Sánchez sobre la Historia Guadalupeana. Typis edit Mexici anno 1644. (2)

Hic ipse auctor *Narrationem historicam latinam Guadalupeensis Apparitionis* Romam misit quando prima petitio facta fuit pro Missa et Officio obtinendis in honorem B. M. V. de Guadalupe. (3)

11. Sandoval y Zapata D. Ludovicus: in Philosophia et Theologia, et historicis rebus praeclare fuit eruditus, quique etiam optimis ejus temporis poetis aequari potuit. (4) Scripsit

Varias poesías á Nuestra Señora de Guadalupe de México. Typis edit diversis temporibus. (5)

Quibus temporibus auctor illas typis mandavit non dicit Bibliographus Beristain: narrat autem hujus auctoris panegyricum typis edit. anno 1645, (6) unde aproximative conjici poterit quo tempore carmina illa fuerint typis data.

12. Sanchez D. Michael, Presbyter, Theologiae peritus, et in concionando adeo praeclarus, ut praedicatorum Magister communi voce diceretur; à mexicanis Archiepiscopis, et Proregibus honore habitus. Quanto au-

(1) Beristain, Bibliot. art. Siles Ilmo. D. Francisco.

(2) Beristain, ib.

(3) Guridi Alcoser, Apología de la Aparición, etc., cap. 15, ubi de scriitoribus. Et v. infra núm. 18.

(4) Beristain Bibliot. Hisp. Americ. art. Sandoval y Zapata.

(5) Beristain, ib.

(6) Beristain, ib.

tem propter scientiam et virtutes honoratus fuerit, inde patet quod ejus funeri et Metropolitanum Capitulum, et civile, atque aliae honorabiles adfuere communitates. (1) Scripsit

Imágen de la Virgen María Madre de Dios de Guadalupe, milagrosamente aparecida en la ciudad de México, celebrada en su historia con la profecía del capítulo 12 del Apocalipsis. Typ. edit. Mexici anno 1648. (2)

13. Lazo de la Vega D. Ludovicus, Presbyter, Capellanus Templi Guadalupensis, Portionarius deinde in Metropolitana Ecclesia Mexicana. (3) Typis mandavit anno 1649

Historiam antiquam Guadalupensium Apparitionum, mexicane scriptam elegantissime. (4)

Exemplar illius imp. asservatur in Bibliotheca publica Guadalaxarensi, ubi illam, qui velit, legere potest. Et insuper ea pars ejus, in qua narrantur B. M. V. de Guadalupe Apparitiones, habetur in Prima Parte hujus Dissertationis. Et licet Lazo de la Vega non sit auctor hujus Narrationis, auctoritatem illi addidit, non modo sua sententia, verum etiam eo quod, ipso agente, typis mandata fuit de Ordinarii licentia, et praevia approbatione theologica.

(1) Beristain, Biblioteca. art. Sanchez D. Miguel.

(2) Beristain, Bibliot. art. Sanchez D. Miguel—Florenca, La Estrella del Norte de México, cap. 14.—Boturini, qui hanc Historiam apud se habuit, uti ipse testatur in Catalogo Musaei Indiani, § 34.—Luzuriaga, *Historia de la Imágen y Santuario de Aranzazú*, lib. 2.º cap. 3.º in margine ad núm. 25, ubi B. M. V. de Guadalupe Apparitionem narrat; et alii.

(3) Beristain, Bibliot. Hisp. Americ. art. Lazo de la Vega D. Luis.

(4) Beristain, Bibliot. art. Lazo de la Vega D. Luis; et alii communiter.

14. Perez de Rivas P. Andreas, Soc. Jesu.
In Opere cui titulus *Cronica de la Provincia de México de la Compañía de Jesus*, tom. 1. lib. 1. cap, 11. §. 4. de Apparitione Guadalupensi loquitur, juxta Guridi Alcoser, (1) qui asserit hoc opus esse manuscriptum.

Praedicta *Cronica* absque dubio idem opus est quod *Historiam* dicunt Eguiara (2) et Beristain, (3) quodque ascribunt Andrea Perez de Rivas, Soc. Jesu, qui juxta Eguiara et Beristain, obiit anno 1655? P. Alegre asserit hanc historiam octoginta annos comprehendere, ab adventu P. Petri Sanchez declinante an. 1572, unde patet ad annum 1652 illam pervenire. (4)

15. Crux P. Matthaeus, Soc. Jesu, qui Philosophiam Angelopoli publice docuit, et Theologiam Mexici in Collegio Maximo Patrum Societatis Jesu, (5) scripsit

Relacion de la Milagrosa Aparicion de la Santa Imagen de la Virgen de Guadalupe de Mexico. Typis data fuit Angelopoli anno 1660, et Matriti an. 1662, et deinde an. 1785. (6) Non solum narrat Apparitionem Imaginis, sed etiam B. V. Apparitiones (7).

16. Vidal Figueroa D. Joseph, Doctor Theologus, et Cancellarius Universitatis Mexicanae, et in Metropolita-

- (1) Apol. de la Aparicion etc cap. 15. ubi de scriptoribus.
(2) Bibliot Mexicana art. P. Andreas Perez de Rivas.
(3) Bibliot. Hisp. Americ. art. Rivas P. Andres Perez de.
(4) Prolog. ejus Hist. Soc. Jesu in N. Hisp.
(5) Beristain, Bibliot. Hisp. Americ. art. Crux P. Mateo.
(6) Berist. ib.
(7) Habetur inserta haec Narratio in Opere cui titulus *Coleccion de Obras y Opúsculos pertenecientes á la Milagrosa Aparicion, etc.* De illa etiam meminerunt P. Florencia, *La Estrella del Norte de México*, cap. 14, n. 183.—Guridi Alcoser, Apol. de la Aparicion, cap. 15; et alii.

na Mexici Ecclesia Canonicus Concionator, deinde auctus Dignitate Scholastriae, (1) scripsit

Teorica de la Prodigiosa Imagen de Santa Maria de Guadalupe. Typ. dat. an. 1661. (2)

17. Sigüenza y Gongora D. Carolus, Presbyter, atque ex illis viris qui Patriam sapientiae splendore maxime illustraverunt. Peritissimus Mexicanae Linguae et Mexicanarum Antiquitatum fuit ille, et in sacris scientiis valde eruditus, poeta insuper, et philosophus, ditissimus denique antiquorum Historiae nostra documentorum: Matheseos fuit publicus Magister in Mexicana Universitate, et Regius Cosmographus ab Hispaniae Rege constitutus. Ea Etiam apud exteros sapientiae fama notus erat, ut honoribus oblatis fuerit invitatus a Galliae Rege ut illuc sese transferret. (3) Scripsit

Primavera indiana, typis mexicanis edita anno 1662, deinde anno 1668, ac etiam 1683. Est Poema sacrum epicum de Guadalupensi Apparitione. (4)

Glorias de Querétaro, typ. ed. Ibi plura et praeclara de cultu B. M. V. de Guadalupe in ea civitate. (5)

18. Rmus Angelopolitanus Episcopus, et Mexicanus Prorex, D. Didacus Osorio Escobar y Llamas; necnon et Canonici Metropolitanae Ecclesiae Mexicanae; necnon et

- (1) Beristain, Bibliot. art. Vidal Figueroa D. José.
(2) Beristain, ib.
(3) Eguiara, Bibliot. Mexic. art. D. Carolus de Sigüenza et Gongora.—Beristain, Bibliot. Hisp. Americ. art. Sigüenza y Gongora D. Carlos.
(4) Eguiara, Bibliot. Mexic. art. D. Carolus de Sigüenza et Gongora.—Beristain, Bibliot. Hisp. Americ. art. Sigüenza y Gongora D. Carlos; et alii.
(5) Eguiara et Berist. ubi supra; et alii.—Videre licet hoc opus in publica Bibliot. civitatis Guadalaxarae.

Superiores Religionum Sancti Francisci, et Sancti Dominici, et Sancti Augustini, et Carmelitarum, et Societatis Jesu: necnon et ipsarum Religionum alii viri graviores, atque etiam saeculare Capitulum.

Hi omnes officium, et festum in honorem B. M. Virginis de Guadalupe à Summo Pontifice petierunt anno 1663. (1) Unde horum omnium unanimis consensus ostenditur de Guadalupe Apparitione.

His precibus *Narratio historica latina Apparitionis* adjuncta fuit, de qua supra dictum est. (2) Haec autem Narratio, italice translata, typis fuit Romae mandata anno 1681. (3)

19. Velez de Guevara D. Joannes, laicus, civili honore insignitus, (4) scripsit.

Octavas heroicis en loor de la Santísima Virgen María de Guadalupe, aparecida milagrosamente en México, typ. edit. Quo tempore, non inveni; sed conjici potest ex eo quod aliud opus edidit. anno. 1664. (5)

20. Monterroso Rmus Fr. Thomas, Oaxaquensis Episcopus, anno 1665 praevia consultatione duodecim viro- rum Cleri saecularis et regularis, vera juridice habuit duo

(1) V. in Versione hispana Narrationis Romam missae *Praeambulum* ad lectorem. Illa hispana translatio habetur in opere cui titulus "*Coleccion de Obras y Opúsculos pertenecientes á la Aparicion, etc.*"—V. etiam Florencia, La Estrella del Norte de México, cap. 13 §. 6.

(2) V. supra Siles D. Franciscus.

(3) V. in Versione hispana ipsius Narrationis, in tomo 1.º operis supra cit. *Coleccion de obras etc.*, ante Praeam. ad lectorem, petitionem licentiae, et licentiam ad impres. vers. italicae.

(4) Beristain art. Velez de Guevara D. Juan.

(5) Florencia, La Estrella del Norte de México, cap. 34. núm. 363.—Beristain, Bibliot. art. Velez de Guevara D. Juan.

miracula à Domino per quandam Imaginem B. M. V. de Guadalupe Oaxaquensi in civitate operata, quae patrata intellexit ad fidem confirmandam, et ad Deiparae devotionem fovendam. Apparitionem Guadalupeensem affirmat, et praecepit quod eo ipso anno, die 12 Decembris, qui fuit dies ultimae Apparitionis, *doce del mes de Diciembre, dia de su última y gloriosa Aparicion*, (sunt ejus verba) pro gratiarum actione festum celebraretur in honorem B. M. V. de Guadalupe in ejus templo in civitate illa, ipso Antistite assistente, et Capitulo Cathedralis, Missa solemniter celebrata, et concione habita ad populum. (1)

21. Doctor Nicolaus Gomez de Cervantes, Archidiaconus, Doctor Petrus Ojalora, Canonicus, Fr. Franciscus Burgos, Fr. Nicolaus Cabrera, Fr. Christophorus á Conceptione, Fr. Joseph Rodriguez, Fr. Nicolaus Castellon, Fr. Joseph de Rivera, Fr. Lazarus Escobar, Fr. Nicolaus Robles, P. Augustinus Vargas, et P. Emmanuel Venavidez.

Hos consuluit Rmus Monterroso de miraculis B. M. V. de Guadalupe, quae vera declaravit; atque hi omnes vera illa miracula judicarunt, Nec dubium quod idem sensit Vicarius Generalis, qui de hoc juridice cognovit. (2)

22. Becerra Tanco D. Ludovicus, Presbyter, peritus Linguarum Latinae, Hebraicae, Graecae, Mexicanae, Otomitae, Italicae, etc.; doctus in Theologia, et Philosophia, et Rhetorica, et Poesi; Physicae regulariter peritus. Mexicanam Linguam et Otomitam publice docuit, et Matheseos cathedram obtinuit in Mexicana Universitate. (3) Scripsit

(1) Florencia, Estrella del Norte de México, cap. 26. Et eodem cap. núm. 296 transcribit ad litteram decretum Episcopale.

(2) Florencia ib eodem cap. núm. 295.

(3) Beristain Bibliot. Hisp Americ. art. Becerra D. Luis.